

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

นี่ว่าทำดีไป เราเชื่อมั่นกันว่าการทำดีต้องได้ดี แล้วทำชั่วต้องได้ชั่ว แล้วเวลาคนทำไปแล้ว อ่อนใจนะ ท้อใจเลย ทำดีทำไมเป็นสภาวะแบบนี้ คนเขาไม่ทำดีอย่างเราทำไมเขามีความสุข?

อันนั้นเราอย่าเข้าใจผิดนะ ทำดีต้องได้ดีแน่นอน แต่ทำความดีมันมีตัวแปร เห็นไหม เขาทำความชั่ว เขาทำของเขาเนะ เขาคคโกงของเขา เขาจะได้ดีได้อย่างไร มันอยู่ด้วยความหวาดระแวงตลอดเวลา ชีวิตของเขาไม่มีความสุขเลย ของเราทำความดีขนาดนะ แต่กิเลสมันทำให้น้อยใจไป ดูสิทำดีขนาดนี้ทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้? เราทำดีขนาดนี้ทำไมมันไม่มีความสุขเลย?

มันมีความสุขได้อย่างไรเพราะเราไปคาดหวังเอา ความสุขคือความหยุดของใจ ความสุขคือความอิมใจ ความสุขคือว่ามันรู้จักพอไป แล้วคนรู้จักพอ น้ำเต็มแก้วนะ น้ำมันเต็มไม่ได้ แต่น้ำมันพร่องแก้วแล้วก็แสวงหาจะให้มันเต็มแก้ว แล้วมันหน้าแล้งฝนมันก็ไม่ตก มันไม่มีน้ำแล้วมันจะเต็มแก้วได้อย่างไร เราก็แสวงหามัน

แต่น้ำในครึ่งแก้วนั้นก่อนแก้วนั้นมันพอใช้ไหม? น้ำในครึ่งแก้วนั้นก่อนแก้วนั้น พอดำรงชีวิตได้แล้ว แค่นี้ชีวิตเรานั้นก็ดีกว่าคนอื่นแล้ว เห็นไหม ชีวิตคนอื่นเขาทุกข์ยากมากกว่าเรามาก ชีวิตของเรามีสภาวะแบบนี้ เพราะอะไร เพราะมันบุญกุศล เวิร์กกรรมใครสร้างมา ของใครของเขา เขาสร้างมาขนาดไหน เราพยายามจะให้เขาเป็นคนดีขึ้นมา ทำไมเขาขัดแย้งล่ะ เขาขัดแย้งของเขาล่ะ? เขาบอกชีวิตของเขามีความสุขของเขา แต่เราไปดูชีวิตเขา ทำไมทำขึ้นมาอีกนิดเดียวมันก็จะมีความสุข แล้วทำไมไม่ทำ? ทำไมไม่ทำ?

แต่เขาคิดว่าเขาพอของเขา เขาพอด้วยค้นหาความทะยานอยาก เขาพอด้วยความวิภวตัณหา คือการปฏิเสธไป เขาไม่ได้พอตามความเป็นจริงสิ ถ้าเขาพอตามความเป็นจริง เห็นไหม ดูพระอรหันต์

สมัยพุทธกาลสิ พระสิวลีมีลาภมหาศาลเลย แต่พระอรหันต์บางองค์ท่านก็อยู่ประจำของท่าน อันนี้เป็นเรื่องภายนอกนะ

เรื่องภายนอกคือว่าสิ่งที่ว่าอาหาร คุณิ อาหารเรานีชอบไม่เหมือนกันใช่ไหม อาหารถ้าเราไม่ชอบนะ คนอื่นเขาชอบ เขาว่าของเขาดี รสชาติดีมาก เราไปกินของเขาแล้วเราไม่เห็นเอร็ดอร่อยกับเขาเลย แต่อาหารของเราเราเอร็ดอร่อยของเรา เขาบอกเขาไม่ชอบเลย เห็นไหม ความชอบของเรา ก็ความสุขของเรา อาหารที่เราชอบ เราได้กินอาหารอย่างนั้นเราก็มีความสุขของเรา การใช้ชีวิตของเรา สภาวะก็มีความสุขของเรา อันนี้มันใช้ชีวิตจากภายนอก

แต่ถ้าหัวใจมันพอแล้วนะ สิ่งนี้คือเครื่องอาศัย สอุปาทิเสสนิพพาน ผู้สิ้นกิเลสแล้วแต่ยังมีชีวิตอยู่ เห็นไหม การดำรงชีวิตนี้ ดำรงชีวิตเพื่อให้มันสิ้นสุดสิ่งที่เหลือมา ชีวิตนี้ยังเหลืออยู่ เหมือนเราทำงานประสบความสำเร็จแล้วเกษียณอายุราชการ เกษียณแล้ว เห็นไหม พอเกษียณแล้ว ชีวิตที่เหลือจากเกษียณเราไม่ต้องทำงาน แต่เรามีบำเหน็จบำนาญ

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสมันเกษียณออกไปจากใจ มันไม่มีแล้วแต่ชีวิตยังมีอยู่ไง สอุปาทิเสสนิพพาน การดำรงชีวิตมันถึงไม่เป็นปัญหา แต่เราไปเป็นปัญหาการดำรงชีวิต เราเป็นปัญหาทั้งหมดเลย เพราะอะไร เพราะเราไม่ได้เกษียณ เราทำงาน เราตระหกระเหิน เราต้องทำหน้าที่การงาน เราต้องรับผิดชอบชีวิต เราต้องมีหน้าที่การงาน ยุ่งไปหมดเลยเพราะอะไร?

เพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจ ถ้ากิเลสในหัวใจสภาวะแบบนั้น ถ้าเราพยายามฝึกฝนของเรา เราพยายามจะยับยั้งของเรา พยายามจะเพิ่มขึ้นมา เหมือนรถ รถน้ำมันพร้อมเสมอ รถเรานี้พร้อม ทุกอย่างพร้อม รถดีมาก มันจะไปไหนมันก็ไปพร้อม เห็นไหม รถก็ขยับแล้ว แบตฯ ก็ไม่มี รถอะไร.. ไปไม่ได้เลยแล้วก็จะไป เห็นไหม

อันนี้เราก็มามาแต่งเติมของเรา เรามาทำบุญกุศลของเรา เรามาภาวนาของเรา นี่ปะยาง ปะยางเติมลม ให้ยางมันขึ้นมา แล้วมันจะเคลื่อนไปได้ เห็นไหม ตั้งสติ ไม่ประมาท ใช้ชีวิตให้รอบคอบ แล้วมัน

จะทุกข์ยากขนาดไหนให้มันทุกข์ยากไป เพราะอะไร เพราะเราสร้างชีวิตมาอย่างนี้ เราสร้างเวรกรรมมาอย่างนี้ เราสร้างของเราเอง

ถ้าเราทำความดี ทำความดีนะ มันมีความสุขตรงไหนรู้ใหม่ มีความสุขตรงที่ว่าชีวิตเราไม่หวาดระแวง ถ้าศีลเราบริสุทธิ์ผุดผ่อง เราจะไปอยู่ไหนเราเองอาจกลัวหาญนะ เราจะไม่ทำความผิดพลาดสิ่งใดเลย เราจะองอาจกล้าหาญ จะจนถึงองอาจกล้าหาญแบบคนจน จะรวยก็รวยของอาจกล้าหาญแบบคนรวย เพราะอะไร เพราะเราทำด้วยความถูกต้อง เราทำด้วยความดีงาม ความดีงามของเราเห็นใหม่ ทำดีได้ดีตรงนี้ แล้วผลมันจะให้ตอบสนองไปไง ตอบสนองไปถ้าพ้นไปข้างหน้า

นี่ ๑ บวก ๑ เป็น ๒ แต่ถ้าเราบุญกุศลนะ ๑ บวก ๑ เป็นล้าน เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันคำนวณไม่ได้ ความสุขของใจเรามันคำนวณไม่ได้ สิ่งนี้คำนวณไม่ได้ แล้วความสุขว่าความสุขใจๆ ศาสนาสอนลงที่ใจ แล้วใจมันทุกข์ร้อนอย่างนี้ทำอย่างไร?

ใจมันทุกข์ร้อนเพราะเหมือนกับร่างกายนี้ เราร้อนมาก ร่างกายเราไม่ได้พักผ่อน เราไม่ได้เข้าที่ร่ม เราไม่ได้พักใจของเรา ถ้ามันร้อนขึ้นมา เราอาบน้ำ เราเข้าที่ร่มมันก็ร่มเย็นของเรา จิตก็เหมือนกัน ที่มันร้อนอยู่นี้เพราะอะไร เพราะมันไม่รู้อะไรเลย มันคิดคืดมัน ต้องการของมัน มันเรียกร้อง มันขวนขวาย มันจะหาของมัน

แต่ถ้าเราเข้าใจ เรามีธรรมเข้าไป มีความร่มเย็นเข้าไปชำระไปให้มันร่มเย็นขึ้นมา ชีวิตนี้เป็นอย่างนี้ ทำความเข้าใจกับกิเลส ให้กิเลสอย่าดิ้นรนมากเกินไปนัก คนเราเกิดมามีลมหายใจเหมือนกัน มี ๒ มือ ๒ เท้าเหมือนกัน มีความคิดเหมือนกัน คนเราเกิดมาสถานะแบบกัน ถ้ามันเสมอกภาค มีความเสมอกภาค เสมอกภาคด้วยมนุษย์สมบัติ ถ้าเรามีมนุษย์สมบัติของเราแล้ว แล้วอริยสมบัติของเราอยู่ที่ไหนความเป็นไปของชีวิตนี้เป็นอย่างไร มันเข้าใจสภาวะแบบนี้ ทำดีต้องได้ดี

ฉะนั้น มันจะทำดีมันต้องแสนทุกข์แสนยาก คุณติ คุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเป็นพระโพธิสัตว์นะ คุณติ สละลูก สละเมีย เพราะเขามาขอ มันเป็นความเป็นไป เห็นใหม่ แล้วเวลาเขาขอ ลูกขอเมียไป เขาไม่ขอเรา ถ้าเขาขอลูกขอเมียไป เมียเรารักแสนรัก แต่เขามาขอไปมันเจ็บปวดหัวใจ

แต่ถ้าเป็นหัวใจเรา เห็นไหม กว่าจะได้มา กว่าสร้างสมบุญญานิการมา นี่เราแค่สละทานนะ แล้วทำความดีเราไม่เห็นได้อะไรเลย เราให้คนอื่นเขาไป แล้วที่ได้ไปนะ คุณอย่างโกดังสินค้า ใครใช้ มันหมด เห็นไหม ของเหลือใช้นี่มันมหาศาลเลย แต่หัวใจมีความสุขไหมล่ะ?

นี่ก็เหมือนกัน เราสละไป ถ้าเขาขาดแคลน เขาทุกข์จนเจ็บใจ เขาได้แบบนี้ดำรงชีวิตของเราไป อย่างนี้มันก็เป็นการดำรงชีวิตเขาไป ชีวิตมีเท่านี้แหละ ชีวิตมันก็มีแต่แสวงหาปัจจัยเครื่องอาศัยเท่านั้น ละ แต่ความพอใจไม่พอใจ เห็นไหม ไม่มีวันเต็มหรือ แสวงหาขนาดไหน เทียบรอบโลกรอบจักรวาล มันก็ไม่อึดหรือ มันก็อยากไปของมันอย่างนั้นนะ มันหยุดไม่ได้

แต่ถ้าเรารู้จักมีสติสัมปชัญญะขึ้นมา มันหยุดของมันได้ ถ้าหยุดของมันได้ ความสุขมันอยู่ที่นี่ หัวใจของเรา ความสุขคือการพักผ่อนของใจ ความสุขคืออยู่ที่ร่างกายของเรามีความร่มเย็นเป็นสุข ความสุขไม่ได้การเติมปัจจัยเครื่องอาศัย การเติมสิ่งใดเข้าไปหามันเลย สิ่งนี้เป็นเครื่องอาศัย อย่างที่ว่า พระอรหันต์ สอุปาทิเสสนิพพาน แค่ดำรงชีวิตเท่านั้นเอง นี่หามาอย่างนั้น เพียงแต่กิเลสมันคืนของมัน มันก็ทุกข์ของมัน ทำดีต้องได้ดี ทำดีของเราประสาเรา แต่ทำดีแล้วมันดีมาคติน้อย

ผู้นำ ผู้นำเวลาแบกรับภาระสังคมก็ไปอีกอย่างหนึ่ง เห็นไหม ผู้ส่งเสริม ผู้อะไรมันก็สร้างสมบุญญานิการต่างๆ กันไป นี่มันถึงที่เราเกิดมาร่วม เวลาเกิดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เกิดได้ แสตนยาก เพราะสยัมภูตรัสรู้ด้วยตนเอง พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยตนเอง สาวก สาวกะ เรายังมีศาสนาพร้อมอยู่แล้ว มีทุกอย่างพร้อมอยู่แล้ว เรายังทำตัวเราเองแทบไม่ได้เลย เราทำตัวเองนะ ถ้าเราทำตัวเราเองขึ้นมาได้ เห็นไหม มันหยุดได้ มันมีสติได้ การดำรงชีวิตเราได้ มันไม่ทุกข์ยากจนเกินไป

ทุกข์ยากนะ ทุกข์โดยธาตุโดยขันธนี้ทุกข์อันหนึ่ง ทุกข์โดยกิเลสนี้มันไม่มีสิ้นสุดนะ ทุกข์โดยธาตุโดยขันธคือหมายถึงว่าหน้าที่การงานใด หน้าที่การงาน การแสวงหา อาชีพ ชีวิตมันก็เป็นหน้าที่การงาน งานนะ งานมันก็ต้องลงทุนลงแรงทั้งนั้นล่ะ แต่ทุกข์ของกิเลสมันไม่ใช่หน้าที่การงาน มันเป็นธรรมชาติของมัน มันไฟสุ่มซอน มันเผาอยู่ที่ใจ

ทุกข์มันมีหลายชนิดนะ ทุกข์จากหน้าที่การงาน ใ้หนี่ทุกข์ประจำโลก ทุกข์ของกิเลสนี้มันทุกข์ไปตามวิภวัญ ทุกข์ของกิเลสนะ เป็นเทวดาก็ทุกข์ อินทร์ก็ทุกข์ พรหมก็ทุกข์ เป็นเทวดา อินทร์ พรหม ทุกข์ทั้งนั้นละเพราะอะไร เพราะเวลามันจะพลัดพราก เวลามันต้องจากกันมันทุกข์ทั้งนั้นละ ทุกข์อันนี้มันประจำวิภวัญ ทุกข์ประจำหัวใจ ทุกข์อย่างนี้ ถ้าศาสนามันสอนตรงนี้ไ้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เห็นไหม เป็นศาสดา เป็นผู้สอนเทวดา อินทร์ พรหมต่างๆ นี้สอนได้หมดเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เราว่าเรามีความสุขของเขานะ มันมีแต่ความทุกข์ เพราะมันทุกข์ประจำวิภวัญ ถ้าศาสนาของเรา เราเข้าใจตรงนี้เพราะอะไร เพราะมันมีหัวใจ หัวใจนี้มันคิดคึ้น เวลามันทุกข์มันเข้าภาษาใจ ภาษาจิต ภาษาวิญญูณ มันเข้ากันได้หมด มันรู้ไปได้หมด มันเป็นภาษาสากล ทุกข์ร่วมจักรวาล

พอเวลามันชำระในหัวใจขึ้นมา มันมีร่างกายบีบคั้นมันถึงมีโอกาสกับเขา มันมีร่างกายและมีจิตใจ เพราะร่างกายก็ต้อ คูลิ เจ็บไข้ได้ป่วย เวลาแก่เฒ่าขึ้นมามันบีบคั้นใจใหม่ ใจอยากไปใจจะขาดเลย ใจมันไม่มีอายุนะ มันเหมือนวัยรุ่นเลย มันอยากจะเดิน อยากจะวิ่งไปกับเขา แต่มันไปไม่ได้ เพราะอะไร เพราะร่างกายมันครอบงำไ้

ถ้ามันครอบงำไ้ ร่างกายมันบีบคั้นขึ้นมา เราก็พิจารณาตรงนี้ไ้ พิจารณาร่างกาย พิจารณาจิตใจ เพราะจิตใจมันบังคับ เราเห็นโทษของมัน ถ้าเราเห็นโทษของมันเราก็วิปัสสนาตรงนี้ มันก็เป็นสติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้ามันฝึกใจขึ้นมา ใจมันก็สะอาดขึ้นมา ใจมันก็พัฒนาขึ้นมา ใจมันก็รู้จักความจริงขึ้นมา

รู้จักความจริงขึ้นมาใครไปหลอกมันละ? กิเลสมันหลอกไ้ กิเลสมันต้อการ อยากวิ่งไปกับเขา อยากเป็นไปกับเขา นี้กิเลสมันหลอกทั้งนั้นนะ แล้วถ้าเรารู้ทันเข้ามา แล้วยอมรับสภาพความเป็นจริง เห็นไหม มันเข้าใจแล้วมันก็ปล่อยๆๆ ปล่อยมันก็ปล่อย เราก็เป็นอิสระไ้ เราก็ไม่คึ้นรน ใจมันก็ไม่แกว่ง ใจมันก็ไม่คึ้นรน มันก็ไม่บีบคั้นใจเราจนเกินไ้ นี้มันก็พัฒนาขึ้นมา แล้วถ้ามีสติสัมปชัญญะขึ้นมา ปล่อยวางเข้ามาบ่อยครั้งเข้ามันจะมีกำลังของเขาขึ้นมา กำลังจะเกิดขึ้นมา

จากที่เมื่อก่อนกว่าจะคิดทันนี้เป็นชั่วโมงๆ เป็นครึ่งวันก่อนวัน เห็นใหม่ เหลือ ๕ นาที เหลือ ๑๐ นาที จนเป็นปัจจุบัน เวลาความคิดที่มันคืดรนขึ้นมา พอมันจะคิดขึ้นมาเรารู้ทันมัน มันจะหยุดทันทีๆ ถึงที่สุดมันถึงปล่อยได้ ขาดได้ ออกไปจากใจ ความคิดจะเกิดอีกไม่ได้เลย จะเกิดก็เกิดในความคิดที่ดี เกิดในสิ่งที่ประโยชน์กับเรา

นี่ปัญญาแบบนี้ปัญญาเกิดจากหัวใจ ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากการศึกษาเล่าเรียน ปัญญาเกิดจากภายนอก ปัญญาอย่างนั้นใช้ไม่ทัน เจ็บไข้ได้ป่วยต้องไปโรงพยาบาลนะ ไปหาหมออะ หมอจะรักษาเรา เราเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วรักษาใจเราเอง เจ็บไข้ได้ป่วยเราเข้าใจของเราเอง เห็นใหม่ มันปล่อยได้เดี๋ยวนี้ ปัจจุบันนี้ไง กิเลสมันแก้กันเดี๋ยวนี้

หิว.. กินเมื่อไหร่ก็อิ่มเมื่อนั้น หิว.. วิ่งไปหาอาหารอยู่ กว่ามันจะได้กิน เมื่อไหร่มันจะได้กิน เห็นใหม่ ปัญญามันต่างกันอย่างนั้น หยาบละเอียดต่างกันตรงนี้ แล้วมันอยู่ที่เรา เพียงแต่เราไม่ฝึกกัน เราไม่เห็นคุณค่าของใจ เราไม่เข้าใจมันแล้วเราก็ไม่ได้ฝึกมันเลย เราปล่อยมันตามอำนาจวาสนา ปล่อยมันไปตามกิเลสให้มันมีอำนาจมากกว่าเรา

อาหารของใจเป็นอย่างนี้ไง เราถึงไปทำบุญกุศลกัน เราถึงพยายามประรถซ่อมรถเรา ประซ่อมหัวใจให้มันเข้มแข็งขึ้นมา มีหิริ มีโอตตปปะ มีความละเอียดกับใจ ใจมันละเอียดตัวมันเอง ความลับไม่มีในโลก ความสะอาดความสกปรกของใจต่างกัน ความสะอาดความสกปรกของร่างกายชำระล้างมันก็สะอาด แต่ความสะอาดของใจเอาอะไรไปชำระล้างมัน ถ้าไม่ใช่ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญาเกิดจากไหน ในตำราก็เป็นตำรานะ ในการปฏิบัติของเราที่เป็นปฏิบัติของเรา นะ คุณติ อาหารในร้านอาหารเข้าไป เราไปหยิบของเขากินได้ไหม? แต่ถ้าเป็นอาหารของใจมันเกิดขึ้นมาเดี๋ยวนี้ ไม่ต้องซื้อต้องหามา นะ สมาธิเกิดมาจากไหน? สติเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากใจทั้งนั้นแหละ แล้วมันอยู่ที่ไหน? อยู่ที่ไหนก็อยู่ที่ตัวเรา อยู่ที่สติเราละ อยู่ที่ความสุขความทุกข์ของเรา ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ เห็นใหม่ บุญกุศลละเอียดเป็นอย่างนี้ไง

บุญกุศลอันหยาบๆ เรามีวัตถุประสงค์เป็นสิ่งของไปเสียสละไปทำทาน มันก็ได้บุญขึ้นมา แต่ถ้าตั้งสติขึ้นมา มันเป็นบุญของเรา อยู่ในห้องในหับ อยู่ที่ไหนก็ทำได้ นั่งปัจจุบันนี้ก็ทำได้ ตั้งสติเดี๋ยวนี้ก็ได้ อัมทุกข์อยู่เดี๋ยวนี้ ใจเดี๋ยวนี้ ประโยชน์เดี๋ยวนี้

นี่เราไปตื่นกันข้างนอก ตื่นไปข้างนอกหมดเลย ตื่นไปกับโลกหมดเลย โลกเป็นเรื่องของโลกนะ แล้วพระก็วิ่งตามเขาไป นักปฏิบัติวิ่งตามเขาไป ชาวพุทธวิ่งตามเขาไป แล้วมันจะถึงที่ไหนล่ะ?

ถ้าย้อนกลับมา เราไปถึงที่เรา ในความจริงของเราคือใจของเรา หยุคตรงนี้ได้ประเสริฐที่สุด หยุคตรงนี้ได้มีความสุขที่สุด แล้วหยุคได้ในหัวใจของเรา อยู่กับเราแท้ๆ เลย ของของเราแท้ๆ เลย แต่เราทำไม่ได้ ทำไม่เป็น น่าคิดไหม?

สมบัติในกระเป๋าเรา เรายังใช้จ่ายมันได้ แต่หัวใจนี้สมบัติอันละเอียด แต่มันทำไม่ได้ เพราะเราไม่สนใจ ถ้าเราสนใจเราตั้งใจของเรา ต้องทำได้ ถ้าทำไม่ได้ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สอน ถ้าทำไม่ได้ ศาสนาเราไม่ได้อยู่ถึงปัจจุบันนี้ อยู่ปัจจุบันนี้เพราะอะไร เพราะมีคนพิสูจน์ มีคนตรวจสอบ มีคนทำได้ เอวัง